

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

ל.

עין משפט
נר מצוה

כל נכסי דבי בר סיסין. כלומר כל אומן קרקעות שקניתי מאמות
אדם ששמו בר סיסין: דמקריא דבי בר סיסין. כך קורין לו ואין
ידוע אם קנאה מצי בר סיסין ולפיכך נקראת כן או כך שמה מעולם
וידועה היא לו מאזמוי: אוקמה צידא דלוקה. כדמפרש טעמא

י א ב מיי פכ"א מהל
מסירה ה"ל חל סמנ עשין
פכ טוש"ע ח"מ ס"י ר"ח
ספ"ק כ"ה:
יח ג ד מיי פ"א מהל
טוען וטען ה"ל ג סמנ
עשין ז"ה טוש"ע ח"מ ס"י
קמנ ספ"ק א:
י"ב ה מיי ש"ס פ"ד הלכה
י"ד סמנ עשין ז"ה טוש"ע
ח"מ ס"י קמו ספ"ק א:

רבינו גרשום

בכטי דבי בר סיסין.
כלומר אומן בכטי שקניתי
מכר סיסין שזיה עשיר
מבינא לך: קשיא דרבא
אורבא: דלעיל סבירא
ליה דביד הלוקח הוה
ליה לאוקמי: והא להכיב
דרב נחמן אוקמה ביד
לוקח ס"ל דביד מוכר
הוה ליה לאוקמה והוה
ליה אייך המוציא מחיברו
עלוי הראיה: קשיא דרב
נחמן אורבא נחמן: דלעיל
ליה ללוקח להביא ראיה.
וסי' דביד מוכר: הכא הוה
ליה למוכר להביא ראיה:
עלוי. דמוכר רמיה לגלוי:
מי לא אמרין ליה לבעל
שטרא להביא דנפק עליה
מעברת קיים שטרך
וקום בכטי ה"ג להביא
דאמר מוכר אנא בשכתי
גוראי הוינא הוה ליה
ללוקח להביא ראיה ולקום
בכטי והוה מעשה דבר
סיסין ודשכתי גוראי פרשתי
היבט בסוף פרק מי שמח:
אנא בשכתי בריא הוה.
שתיימי הולך בסחורה
במקום שורקים ולא הייתי
יכול למחות מפני טרוד
סחורתי: טרוד בשוקיא.
וצנינו יכול למחות: (תוואיל
ולא ובינתה מנאי ויל פוק
מן ארעא דידי ולאו בעל
דברים דידי את ותבע
דמיך מאותו שקניתי ממנו.

א) נראה ל"ל הוה ליה ללוקח
להביא ראיה ולהוציא מיד
מוכר: הכא ללוקח קמי
בכטיה הוה ליה למוכר להביא
ראיה: (ג) ל"ל לאו חל חק
מודית דהאי ארעא דידי היא
ואת לא ובינתה מנאי: הואיל
ולא ובינתה מנאי וכו' :

לאו קמודית דהא ארעא דידי הוה. פי' רצינו שמואל דאם ממוק זה
שלש שנים וטוען מפלגיא וזנמיה דזננה מינך קמי דידי דנאמן
במיגו דאי צעי אמר מינך וזנמיה ואכלתיה שני חוקה אי נמי אס
יש לו עדים שהחזיק זה המוכר יום אחד והצדיק ראייה מהיהא דדר
בקשמה צעילתא דלקמן וכדצרי

א) דא"ל ב) לחבריה כל נכסי דבי בר סיסין
ב) מבינא לך הוה ארעא דהוה מיקרי
דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר
סיסין היא ואיקרוי היא דמיקריא דבי בר
סיסין אתו לקמיה דרב נחמן ב) אוקמא בידא
דלוקח א"ל רבא דינא הכי המוציא מחיברו
עלוי הראיה קשיא דרבא אורבא קשיא
דרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא
קשיא התם מוכר קאי בנכסיה הכא לוקח
קאי בניכסיה דרב נחמן אדרב נחמן נמי לא
קשיא ב) כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא
דבי בר סיסין עליה דידיה רמיה לגלויי דלאו
דבי בר סיסין היא אבל הכא לא יהא אלא
דנקיט שטרא מי לא אמרין ליה קיים שטרך
וקום בניכסי: הוה דאמר ליה לחבריה
מאי בעית בהאי ביתא א"ל מינך זבנתיה
ואכלתיה שני חוקה אמר ליה בשוקי בראי
הוה אמר ליה והא אית לי סהדי דכל שטרא
הוה איתת תלתין יומי א"ל תלתין יומי
בשוקיא הוה טרידנא אמר רבא יעביד
איניש דכל תלתין יומי טריד בשוקיא
הוה דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי
ארעא אמר ליה מפלגיא וזנמיה ב) דאמר
לי דובנה מינך אמר ליה את לאו קא מודית

דחיימיה לדעתיה לחציבי דאי הוה א"ל קמי דידי וזננה מינך הוה מהימן
בזמניו דאי צעי אמר מינך וזנמיה לא קאמר שהיה עדיין נאמן
בטענה זו אלא כלומר אי הוה טעין מייקרא קודם שהודה וכו' דאי
הוה טעין וצדקה קמי דידי דר זה חוד יומא דהוה מהימן ועוד ראייה
מסוף ב) דזה וצדקה (פסחין דף ל"א). גבי היא איתתא דנפק שטרא
מתותי ידה אמרה ידענא ליה בהאי שטרא דפריע הוא כו' ולא
הימנה רב נחמן א"ל רבא והא אי צעיתא קלתיה כיון דאתחזק צבי
דינא אי צעיתא קלתיה לא אמר"א אלמא אע"ג דקודם שראינוהו צדיה
היתה נאמנת לומר דפרוע הוא במיגו דאי צעיתא קלתיה השתא דאתחזק
צבי דינא פי' שראינוהו צדיה לא מהימנה דלין כאן עוד מיגו שעל
כרחק צריכה שבעין טענה זו שהיא אומרת אס רואה לפטור את הלה
וצונקני"פ שם אתחזק שהיה השטר מקיים ו ואין נראה לר"י דמה מועיל
דנ"מ אי צעיתא קלתיה ו עוד ראייה דתנן ב"ב שבעת הדיינין (שבעות דף
ל"ח) מנה לי צידך אמר לו הן למחר א"ל תנה לי נתתיו לך פטור ופרדן
מינה (שם מ"א). לנ"ד המלוה את חצירו בעדים צריך לפורעו בעדים והא
הכא כיון דתבעיה בעדים כמאן דאחופיה בעדים דמי וקמני פטור ומאי
קשיא שאני הכא דפטור מיגו דאי צעי אמר אתמול לא היו דברים
מעולם אלא ודאי כי האי גונא לא אמרין מיגו ומה ש"ה ב"ב בתרא
דכמוצות (דף קט: ועס) גבי עשאה סימן לאחר דאם טען ואמר חזיתי ולקחתי ממנו
למחר דאם שעימיה סימן צעמו נאמן דהפה שאסר הוא הפה
שהחיר דמאחר שיש עדים שהיתה שלו ונגולה ממנו ב) אין לו זכות אלא על פיו של זה
שעשאה סימן לו והרי חזר ואמר לקחתי ממך אין נראה לר"י דצבי האי גונא לא אמר"י
מיגו כדפרשית דע"י מה שהיה יכול לטעון תחילה אינו נאמן עכשיו אלא נראה לר"י
שהתם נמי ב) חזר ואכלה שני חוקה אחר שעשאה סימן וכי תימא אי אכלה שני חוקה פשיטא ומאי קמ"ר
ר' ויחזן דנאמן ממני' היא דחוקה שיש עמה טענה הוה זו חוקה וי"ל דס"ד
דלא מהימן כיון שערער עליו קודם שאכלה שני חוקה לומר שהיא שלם לא צעיד איניש
דליזננה בתר הכי קמ"ל וכן הוה עובדא דמייתי בתר הכי איירי בשאכלה שני חוקה
וצעודא דידן אי הוה מיימיה המחזיק סהדי דדר ביה חד יומא נראה לרשב"א ב) לאוקמי
לארעא צדיה אע"ג דליבא מיגו מ"מ טענין ללוקח ממחר שהיה המוכר נאמן לומר וזנמיה
מינך צעמו דאי צעי אמר לא היתה אלא עמוס ואף על גב דהאי לוקח דיע שהיתה
שלו והוה כמד סהדא מכל מקום הוה מיגו כדמשמע לקמן (דף ל"ג) גבי נכסא דר' אבא
ב) אי לא הוה מחויב שבעת ואינו יכול לישבע היה נאמן לומר דידי חטפי
במיגו דאי צעי אמר לא חטפי והיה מכחיש את העד והכא לא הוה מחויב שבעת
דאין נשבעין על הקרקעות וכו"ג מצינו בסוף המוכר ב) (לקמן דף ע"ב) גבי מפקיד
אלל חצירו בשטר דאע"ג דלא טענין ליתמי נאנסו אפ"ה טענין ליה החוזמין
לך כיון שאביהם היה נאמן בטענה זו במיגו דאי צעי אמר נאנסו ואור"י דלא דמי
להיהא דהמוכר את הבית דהכא אס היה רואה המוכר לזכות בטענה זו דלא
היתה שלך מעולם לא היה מעבדה הלוקח שהרי יודע היה שהיתה שלו ו
כבר ר"ח רצינו לרבותינו הגאונים ז"ל דהאי מחזיק לית ליה למיחא לדינא
בזדי מריה דארעא אלא האי דזנין ליה מחית בזהיה ואין נראה לרשב"א
דהא כל זכות שצבא לידו מר ראשון לשני ולא יוכל לדחות ולומר לו לאו
צעל דברים דידי את ואלא כי הוה משכח סהדי דדר ביה והוה גברא חד
יומא הוה מוקי לה ר' חייא צדיה: מפלגיא

לקמיה דעליה דידיה רמיה לגלויי דלאו
ב) בר סיסין היא: אמר ליה רבא דינא
כפי. להוציאה מספק ממחית יד המוכר
שהוה ממוק: המוליא מחזירו.
דהיינו לוקח עליו להביא ראיות זכות
ומאחר שאין לו ראיה יפסיד: קשיא
דרבא אדרבא קשיא דרב נחמן אדרב
נחמן. דלעיל ועו: מוקי לה רב נחמן בר
המוכר ורבא ציד הלוקח והכא
איפכא: דרבא אדרבא לא קשיא.
דכל דוכני מוקי לה ביד המוחזק
והתם מוכר כו': כיון. דכולי עלמא
קרו ליה דבי בר סיסין ונראין הדברים
שליכך נקראת כן שקנאה מצי בר
סיסין והוא אמר לאו מבר סיסין
לקחתי עליה דידיה רמיה לגלויי
ולהציא ראייה דלאו מבר סיסין לקחה
ואם צידא עדים לאיקרוי הוא דמיקריא
הכי ולא מהי שדות שלחן מבר סיסין
היא מוקמינן לה צדיה דהא פשיטא
לן דהאי דאמר ליה נכסי דבי בר
סיסין מוזנינא לך הכי קאמר ניכסי
שקניתי ממנו ולא נכסי שלא קניתי
ממנו אף על פי שנקראין כן. כך נראית
השיטה: מי לא אמרין ליה קיים
שטרך. אחרי שהמוכר רואה לפסלו
והחוקה של שלש השנים במקום
השטר היא צאה ומאחר שהמוכר
מעער על החוקה שאינה חוקה
צריך זה להביא עדים שחוקה גמורה
שלא דר זה עמו. ובהי מרי
עובדי סבירא לן כרז נחמן דהלכתא כותיה
דינא [כמוצות י"ג]. וכן פוסקין
פירוש ר' חיינא ב) קשיא רומי: מאי
צעית בהאי ביתא. שהכל יודעין
ששני היה: א"ל אנא בשוקי בראי הוה.
בזכר מרחקים שאלו שאין
השיירות מציאות ולא ידעתי ולכן
לא מחיתי ומנן בפירקין [ל"ח]. היה
צדיהוה והחזיק בגליל אינה חוקה
עד שיהא עמו צדיהוה צאותה מלכות
דהו שירות מציאות א"ל איכא
לאוקמה בשעת מירוס ואפילו צאותה
מדינה כדלקמן בהאי פירקין [ע"ס]
וכן פירש הגאונים כ"י ר"ח. אצל
במקום שהשירות מציאות וליכא
חירוס לא מצי טעין דף בפירקין (דף
ל"ח) מחזיקין בנכסי צורח
דמחאה של צפניו היא מחאה ואי
טעין דף ידעתי שהחזיק אש
פלוני בקרקע שלי ולכן לא
מחיתי אינו נאמן דכי היכי
דאמרין מחאה של צפניו היא
מחאה דחצרך חזרה אית ליה
ויאמרו לו למחזיק כמנו כן אמרו
לוה שאדם אחד מחזיק בקרקע שלו
הואיל ושיירות מציאות וכן
הלכה: בשוקאי הוה ערידנא. למכור
סחורתי ולקנות אחרת ולא ידעתי
שאתה דר צדימי וכוון שיש לו בית
אחר בצאות העיר שהיה מתאכסן
שם כל ל' יום. ויש מפרשים בשוקאי
הוה טרידנא ולא היה לי פנאי
למחות אע"פ שידעתי ואינו נראה
צדימי: אמר

א) [והוראה גמורה היה
מודה לו שהוא של
אבותיו, אבל מאי דאמר
ליה הוה גברא דרדייה
הוה, לאו הוראה היא וכו',
דהא איהו אמר דובנה
מינך, והפה שאסר הוא
הפה שחזרתי וכו', שאלו
בכ"ד אמר כן היו
מאמינים אותו, עכשיו
שאמר לו, למה לא היה
נאמן רבנן. ועי"ש ד"ה.
ג. [ו]לא אלימא איהו
לאפקעי מעשה ב"ד. רשי
ספיקין ש"ס. ג. [ו]ניהמנה
במיגו. טוס' ספיקין ל"א:
ד. [ו]אפילו איתיה לקמן
וטוען כברייה, מנך
ובנתיה, לא מהימן, מכיון
דאורי האי הוראתו
הוראה רבנן.]

דכמוצות (דף קט: ועס) גבי עשאה סימן לאחר דאם טען ואמר חזיתי ולקחתי ממנו
למחר דאם שעימיה סימן צעמו נאמן דהפה שאסר הוא הפה
שהחיר דמאחר שיש עדים שהיתה שלו ונגולה ממנו ב) אין לו זכות אלא על פיו של זה
שעשאה סימן לו והרי חזר ואמר לקחתי ממך אין נראה לר"י דצבי האי גונא לא אמר"י
מיגו כדפרשית דע"י מה שהיה יכול לטעון תחילה אינו נאמן עכשיו אלא נראה לר"י
שהתם נמי ב) חזר ואכלה שני חוקה אחר שעשאה סימן וכי תימא אי אכלה שני חוקה פשיטא ומאי קמ"ר
ר' ויחזן דנאמן ממני' היא דחוקה שיש עמה טענה הוה זו חוקה וי"ל דס"ד
דלא מהימן כיון שערער עליו קודם שאכלה שני חוקה לומר שהיא שלם לא צעיד איניש
דליזננה בתר הכי קמ"ל וכן הוה עובדא דמייתי בתר הכי איירי בשאכלה שני חוקה
וצעודא דידן אי הוה מיימיה המחזיק סהדי דדר ביה חד יומא נראה לרשב"א ב) לאוקמי
לארעא צדיה אע"ג דליבא מיגו מ"מ טענין ללוקח ממחר שהיה המוכר נאמן לומר וזנמיה
מינך צעמו דאי צעי אמר לא היתה אלא עמוס ואף על גב דהאי לוקח דיע שהיתה
שלו והוה כמד סהדא מכל מקום הוה מיגו כדמשמע לקמן (דף ל"ג) גבי נכסא דר' אבא
ב) אי לא הוה מחויב שבעת ואינו יכול לישבע היה נאמן לומר דידי חטפי
במיגו דאי צעי אמר לא חטפי והיה מכחיש את העד והכא לא הוה מחויב שבעת
דאין נשבעין על הקרקעות וכו"ג מצינו בסוף המוכר ב) (לקמן דף ע"ב) גבי מפקיד
אלל חצירו בשטר דאע"ג דלא טענין ליתמי נאנסו אפ"ה טענין ליה החוזמין
לך כיון שאביהם היה נאמן בטענה זו במיגו דאי צעי אמר נאנסו ואור"י דלא דמי
להיהא דהמוכר את הבית דהכא אס היה רואה המוכר לזכות בטענה זו דלא
היתה שלך מעולם לא היה מעבדה הלוקח שהרי יודע היה שהיתה שלו ו
כבר ר"ח רצינו לרבותינו הגאונים ז"ל דהאי מחזיק לית ליה למיחא לדינא
בזדי מריה דארעא אלא האי דזנין ליה מחית בזהיה ואין נראה לרשב"א
דהא כל זכות שצבא לידו מר ראשון לשני ולא יוכל לדחות ולומר לו לאו
צעל דברים דידי את ואלא כי הוה משכח סהדי דדר ביה והוה גברא חד
יומא הוה מוקי לה ר' חייא צדיה: מפלגיא